

कोरोना Lockdown शिथिल
झाल्यानंतर राज्यातील शाळा /
शिक्षण टप्प्या-टप्प्याने सुरु
करणेसंदर्भात मार्गदर्शक सूचना

महाराष्ट्र शासन
शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग
शासन परिपत्रक क्र.संकीर्ण-२०२०/ प्र.क्र. ८६ / एसडी-६
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दि. १५ जून, २०२०

- वाचा : १. केंद्र शासनाचे गृह मंत्रालयाचे आदेश,
क्र. MHA No 40-3/2020 DM-I (A), दि. ३०.०५.२०२०
२. महसूल व वन विभागाचे आपत्ती व्यवस्थापन आदेश
क्र. DMU-2020/CR-92-I/DISM-1 दि. ३१.०५.२०२०
३. मा मुख्यमंत्री यांची दि.३१ मे २०२० ची व्हिडीओ कॉन्फरन्स
४. शासन पत्र, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग,
क्र. संकीर्ण २०११/(१४३/११)/ प्राशि-५, दि. ३०.०५.२०११

प्रस्तावना :-

सर्वसाधारणपणे दरवर्षी जून महिन्यात शैक्षणिक वर्ष सुरु होत असते. मात्र यावर्षी राज्यातील शाळा केंव्हा व कोणत्या निर्बंधासह/ नियमांसह सुरु केल्या जाव्यात याबाबत निर्णय घेणे अत्यंत आवश्यक असल्याने शाळा जरी सुरु झाल्या नाहीत तरी शिक्षण व शैक्षणिक वर्ष मात्र वेळेवर सुरु करणे तसेच विद्यार्थ्यांना शाळेत सुरक्षित कसे ठेवावे व शैक्षणिक वर्ष व शिक्षण हे Online किंवा Offline पध्दतीने १५ जून पासुन सुरु झाले पाहिजे याबाबत निर्णय घेणे आवश्यक आहे.

राज्यातील काही भागात विशेषतः ग्रामीण व आदिवासी विकास क्षेत्रात तसेच Containment Zone व्यतिरिक्त क्षेत्रात शिथिलता आणली जाऊ शकते किंवा तेथे असलेले निर्बंध शिथिल केले जाऊ शकतात. त्यामुळे शैक्षणिक वर्ष हे सुरु करता येईल.

राज्यात शासकीय/ स्थानिक स्वराज्य संस्था /खाजगी व्यवस्थापनांच्या अनुदानित, विनाअनुदानित तसेच स्वयंअर्थसहाय्यित शाळांचे ग्रामीण भागातील प्रमाण खूप मोठे आहे. राज्यातील विविध जिल्हे व महानगरपालिका क्षेत्र वेगवेगळ्या श्रेणींमध्ये सूचित केलेले असतील व त्यानुसार लॉकडाऊन विषयक निर्बंधही वेगवेगळे असतील. तसेच राज्यातील शाळांची पटसंख्या, उपलब्ध पायाभूत सुविधा व वर्गखोल्या, विद्यार्थ्यांसाठी चालणारे सत्र, विद्यार्थ्यांसाठीची बसण्याची व्यवस्था, स्वच्छतेच्या सुविधा, त्यांना उपलब्ध प्रवासाची सुविधा इ. बाबींमध्येही विविधता आहे. त्यामुळे, प्रत्यक्ष (Physically) शाळा केंव्हा सुरु कराव्यात याबाबत शाळानिहाय स्थिती विचारात घेऊन जिल्हा स्तरावर व ग्रामीण / शहरी स्तरावर टप्प्या-टप्प्याने शाळा सुरु करण्याचे निर्णय घेणे संयुक्तिक ठरेल. या बाबत मा. मुख्यमंत्री महोदयांनी व्हिडिओ कॉन्फरन्सद्वारे शिक्षण क्षेत्रातील नामवंत व तज्ञ व्यक्तींशी चर्चा करून ऑनलाईन तसेच ऑफलाईन पद्धतीने शिक्षण सुरु करण्याबाबत सुचना दिल्या आहेत. याशिवाय शाळा केंव्हा व कशा सुरु कराव्यात याबाबत शिक्षण क्षेत्रातील काही नामवंत शिक्षण संस्थांचे प्रमुख, लोकप्रतिनिधी, क्षेत्रीय अधिकारी, शाळा व्यवस्थापन समिती, मुख्याध्यापक व पालक, इत्यादींशी सर्वसमावेशक चर्चा करण्यात आली. तसेच केंद्र शासनाच्या स्वास्थ्य आणि परिवार कल्याण मंत्रालयाकडून शाळा सुरु करण्याविषयी देण्यात येणाऱ्या सविस्तर सुचना (SOP), चर्चांमधील उपस्थित करण्यात आलेल्या सुचना यांचा एकत्रित विचार करून शाळा/शिक्षण टप्प्या- टप्प्याने सुरु करण्याविषयी सविस्तर सुचना परिपत्रक निर्गमित करण्याची बाब विचाराधिन होती.

परिपत्रक

राज्यात कोरोना (कोव्हिड-१९) विषाणूच्या प्रादुर्भावामुळे विपरीत परिस्थिती निर्माण झाली आहे. अशा परिस्थितीमध्ये शिक्षण व शैक्षणिक वर्ष वेळेवर सुरु करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे. सन २०२०-२१ हे शैक्षणिक वर्ष सुरु करण्याबाबत खालीलप्रमाणे मार्गदर्शक सुचना देण्यात येत आहेत.

१) राज्यातील सर्व शाळांनी शाळा व्यवस्थापन समितीची बैठक विदर्भामध्ये २६ जून रोजी तर उर्वरीत ठिकाणी १५ जून रोजी आयोजित करावी. सदर बैठकांमध्ये शाळा सुरु करण्यापूर्वी करावयाची तयारी, शाळेची व स्वच्छतागृहाची स्वच्छता, शाळा सुरु केल्यानंतर घ्यावयाची दक्षता, विद्यार्थ्यांची गर्दी होवू नये म्हणून करावयाचे

नियोजन, इत्यादी. बाबत निर्णय घ्यावा. सदर बैठक स्थानिक परिस्थितीप्रमाणे प्रत्यक्ष सुरक्षित शारीरिक अंतर ठेवून शाळेत किंवा व्ही. सी./ WhatsApp द्वारे आयोजित करावी.

२) शाळेत क्वारंटाईन केंद्र किंवा निवारा केंद्र असल्यास ग्रामपंचायत/ नगरपालिका / महानगरपालिका / जिल्हा प्रशासनामार्फत त्यांची स्वच्छता व निर्जंतुकीकरण करून घेण्यात यावे. तसेच सदर शाळा ही शिक्षक व विद्यार्थ्यांच्या वापरासाठी सुरक्षित असल्याबाबतचे प्रमाणपत्र द्यावे.

३) शाळा व्यवस्थापन समितीच्या मुख्य शिफारशी तसेच तज्ञ व्यक्ती यांच्या शिफारशीनुसार कन्टेनमेंट झोनमधील जिल्हाधिकारी/ महानगरपालिका आयुक्त यांनी शाळा केंव्हा सुरु कराव्यात याबाबतचा निर्णय घ्यावा.

(अ) घरात राहून किंवा Online/Digital किंवा ऑफलाईन शिक्षण (Learning from Home) याचे नियोजन खालीलप्रमाणे करावे :

भविष्यात वेगळ्या अध्ययन - अध्यापन पध्दतीचा (Learning - Teaching Pedagogy) अवलंब करताना यापुढे वेगवेगळ्या पध्दतीने शिक्षण देणे आवश्यक राहिल. नेहमीचे Lecture पध्दती टाळून, मुलांनी स्वयं अध्ययन करावे व त्यांनतर त्यांच्या शंका व प्रश्नांचे निराकरण शिक्षकांनी करावे.

डिजीटल माध्यमांचा वापर करून शासनाच्या ई-लर्निंग शैक्षणिक सुविधे बाबतची माहिती दि. २८ एप्रिल २०२० च्या शासन परिपत्रकान्वये देण्यात आली आहे. त्या परिपत्रकातील सूचनांचे पालकांनी जास्तीत जास्त पालन करण्याबाबत त्यांना प्रोत्साहित करावे.

भविष्यामध्ये टीव्ही, रेडीओ इत्यादी माध्यमांद्वारे ऑनलाईन शिक्षण उपलब्ध होणार आहे. त्याचा मुलांनी वापर करावा.

(आ) कन्टेनमेंट झोनमधील शाळा सुरु करणे

या क्षेत्रात शाळा प्रत्यक्ष (Physically) सुरु करण्याची कोणतीही निश्चित तारीख ठरविता येत नाही. स्थानिक व बदलत्या परिस्थितीनुसार शाळा सुरु करण्यापूर्वी त्या त्या जिल्ह्याच्या Covid-१९ Disaster Management committee चे अध्यक्ष म्हणून जिल्हाधिकारी तथा महानगरपालिका क्षेत्रांसाठी संबंधित महानगरपालिका

आयुक्तांनी शाळा प्रत्यक्ष (physically) केंव्हा सुरु कराव्यात याबाबतचा निर्णय घ्यावा. डिजीटल माध्यमांचा वापर करून शासनाच्या ई-लर्निंग शैक्षणिक सुविधेबाबतची माहिती दि. २८ एप्रिल २०२० च्या शासन परिपत्रकान्वये देण्यात आली आहे. त्या परिपत्रकातील सूचनांचे पालकांनी जास्तीत जास्त पालन करण्याबाबत त्यांना प्रोत्साहित करावे.

(इ) भविष्यात शाळा प्रत्यक्षात सुरु करताना शाळा व्यवस्थापन समितीने खालील बाबींवर विचार करावा.

१. विद्यार्थ्यांमध्ये सुरक्षित शारिरिक अंतर राखणे शक्य व्हावे याकरीता शाळा दोन सत्रांमध्ये (शिफ्टमध्ये) सुरु करणे, एक सत्र (शिफ्ट) जास्तीत जास्त ३ तासाची असावी किंवा वेगवेगळ्या वर्गांच्या विद्यार्थ्यांनी एक दिवस सोडून (अदलाबदलीने) शाळेत यावे (odd-even days). प्रत्येक सत्राचा कालावधी व वेळापत्रक ठरवावे. उदा. सकाळी ९ ते १२ वाजेपर्यंत, दुपारी १२ ते ३ वाजेपर्यंत इत्यादी किंवा सोमवार, बुधवार व शुक्रवार वर्ग १ व २ व मंगळवार, गुरुवार व शनिवार वर्ग ३ व ४ असे वर्ग सुरु करावेत.
२. एका वर्गात एका बेंचवर एक विद्यार्थी, किंवा १ वर्गात जास्तीत जास्त २० ते ३० विद्यार्थी बसण्याची व्यवस्था कशी करावी, बैठक व्यवस्थेमध्ये किमान एक मिटर अंतर ठेवावे, इत्यादी.
३. शाळेच्या इमारतीत अतिरिक्त खोल्या असल्यास त्या स्वच्छ करून वापरण्याबाबत निर्णय घेण्यात यावा. शाळा स्वच्छतेसाठी उपाययोजना करण्यात याव्यात, विद्यार्थ्यांना हात धुण्यासाठी ग्रामपंचायतीच्या मदतीने सुविधा उपलब्ध करून देणे उदा. साबण व पाणी इत्यादी. खाजगी अनुदानित / विना अनुदानित / स्वयं अर्थसहाय्यित शाळांच्या बाबतीत शाळांमधील स्वच्छता, निर्जंतुकीकरण करावे.
४. बसेस / ऑटोमध्ये मुलांची गर्दी होऊ नये यासाठी काय व्यवस्था करावी, हे शाळा व्यवस्थापन समितीने ठरवावे. उदा. मुलांनी शाळेत पायी किंवा सायकलीने यावे, किंवा पालकांनी त्यांना स्कूटर / सायकलीने शाळेस सोडावे, अशा पर्यायाचा विचार करता येऊ शकतो.
५. १ जुलै पासून प्रत्यक्ष शाळा सुरु होईपर्यंत शालेय पोषण आहार योजनेअंतर्गत ज्या प्रमाणे मार्च / एप्रिल महिन्यात विद्यार्थ्यांना धान्य वाटप करण्यात आले, त्याचप्रमाणे योग्य नियोजन करून विद्यार्थ्यांना घरपोच धान्य वाटप करावे.

शाळा प्रत्यक्ष सुरु झाल्यानंतर पुढील कालावधीसाठी धान्य घरपोच द्यावे अथवा शाळेत आहार तयार करून द्यावा याबाबत निर्णय घ्यावा.

६. सर्व विद्यार्थ्यांना त्या त्या इयत्तांची शालेय वर्ष २०२०-२१ साठीची विषयनिहाय सर्व पाठ्यपुस्तके वाटप करण्याबाबतचे नियोजन करावे.
७. भविष्यामध्ये कोरोना (कोव्हिड -१९) चे रुग्ण आढळल्यास किंवा इतर कारणांमुळे शाळा बंद करावी लागल्यास विद्यार्थ्यांचे शिक्षण खंडीत होणार नाही यासाठी ऑनलाईन शिक्षणाचे नियोजन करावे.
८. दिनांक १५ जून/ २६ जून पासून पुढील २ आठवडे शाळापूर्व तयारी कार्यक्रमाची अंमलबजावणी करण्यात यावी. सोबत "परिशिष्ट" जोडले आहे.
९. जे स्थलांतरित मजूर गावी परत गेले आहेत त्यांच्या मुलांना गावातील शाळेत प्रवेश, पाठ्यपुस्तके व इतर शैक्षणिक सुविधा उपलब्ध करून देणे.
१०. घरात तयार केलेले मास्क वापरणे ,सुरक्षित शारीरिक अंतर ठेवणे , ज्या ठिकाणी वारंवार हात लावले जातात उदा. दरवाजे, Handle, खिडक्या इ. त्यांना स्पर्श न करणे, स्वच्छता व त्यासंबंधी घ्यावयाची काळजी याबाबतची माहिती विद्यार्थ्यांना / पालकांना द्यावी.
११. मुलांनी स्वतःची बॅग, पुस्तके, पाणी बॉटल, पेन, पेन्सिल इत्यादी शैक्षणिक साहित्य शाळेत येताना बरोबर घेऊन येण्याबाबत सुचना द्याव्यात.
१२. शाळेत शिक्षक व विद्यार्थी यांच्या व्यतिरिक्त कोणालाही प्रवेश देण्यात येऊ नये.

शाळा व्यवस्थापन समितीने पालक शिक्षक संघ (PTA) यांचेशी वरील सर्व बाबींसंदर्भात चर्चा करून शाळा सुरु करणे आणि अनुषंगिक बाबींची कार्यवाही करणे बाबत नियोजन करावे.

(ई) ग्राम पंचायतीची जबाबदारी

१. ग्रामपंचायतीने शाळेतील फर्निचर बाजूला करून फरशीची साबणाच्या पाण्याने साफसफाई करून घ्यावी. तसेच शाळेचे निर्जंतुकीकरण, वीज व पाणीपुरवठ्याची व इतर अनुषंगिक बाबींची जबाबदारी घ्यावी.
२. बाहेर गावातून येणाऱ्या शिक्षकांची येण्यापूर्वी वैद्यकीय तपासणी करून घ्यावी अथवा त्यांनी करून घेतलेल्या वैद्यकीय तपासणीची खातरजमा वैद्यकीय प्रमाणपत्राच्या आधारे करावी .
३. एखाद्या शाळेतील सर्वच शिक्षकांची कोरोना (कोव्हिड-१९) च्या कामकाजासाठी सेवा अधिग्रहीत केली असल्यास आणि ते शिक्षक शाळा सुरु

होण्याचे दिवशी शाळेत उपस्थित राहू न शकल्यास स्थानिक पातळीवर नियोजन करून शिक्षक उपलब्ध करून देण्याची सोय करावी / स्थानिक अर्हताप्राप्त स्वयंसेवकांची मदत घ्यावी.

४. विद्यार्थ्यांकरीता शाळांमध्ये साबण, पाणी, मास्क, सॅनिटायझर या सुविधा १५ व्या वित्त आयोगातील प्राप्त निधीतून पुरविण्याबाबत निर्णय घ्यावा. “ मनरेगा” अंतर्गत निधी शाळेच्या स्वच्छतेकरिता वापरण्यात यावा.
५. ग्रामपंचायतीने मुलांचे थर्मल स्क्रीनिंग / वैद्यकीय तपासणी करून घेण्यासाठी संबंधित प्राधिकाऱ्यांशी समन्वय साधावा.

(उ) पालकांची जबाबदारी

मुलांना घरातून मास्क घालून पाठविणे, पाण्याच्या बाटल्या देणे, हात रुमाल व छोट्या चटई देणे, मुलांना मास्कची सवय लावणे, तोंडाला स्पर्श न करण्याची सवय लावणे, हात साबणाने धुण्याची सवय लावणे, घरातील मोबाईल फोन आवश्यक वेळेसाठी मुलांना पालकांच्या नजरेखालीच उपलब्ध करून द्यावेत.

इयत्ता १ ली व २ री च्या मुलांनी प्रत्यक्ष (ऑफलाईन) शाळा सुरु होईपर्यंत घरातून अभ्यास करावा.

पालकांनी पाल्य आजारी असल्यास पाल्यास शाळेत पाठवू नये.

(ऊ) शिक्षकांची जबाबदारी

१. राज्यामध्ये शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१ हे विदर्भ वगळता १५ जून पासून सुरु होत असून विदर्भातील शाळांचे शैक्षणिक वर्ष हे २६ जून पासून सुरु होते. राज्यामध्ये संचारबंदी सुरु झाल्यापासून तसेच उन्हाळ्याची सुट्टी सुरु झाल्यापासून बरेच शिक्षक स्वतःचे मुख्यालय सोडून स्वतःच्या मूळ गावी गेल्याचे निदर्शनास येत आहे .

त्यामुळे अशा सर्व शिक्षकांनी स्थानिक प्रशासनाची योग्य ती परवानगी घेऊन शाळा सुरु होण्यापूर्वी शाळेच्या कार्यक्षेत्रामध्ये उपस्थित रहावे. जेणेकरून त्यांना १५ जून व २६ जून रोजी त्यांच्या कार्यरत शाळेमध्ये उपस्थित राहता येईल.

तसेच जे शिक्षक या काळात कोरोना (कोव्हिड-१९) च्या कामकाजासाठी कार्यरत आहेत, त्यांनी संबंधित प्रशासनाने कार्यमुक्त केल्यानंतर होम क्वारंटाईनची अट असल्यास त्याचे योग्य ते पालन करून आवश्यक त्या प्रमाणपत्रांसह (कार्यमुक्ती आदेश, वैद्यकीय प्रमाणपत्र, ई पास इत्यादी.) संबंधित शाळेत कामकाजासाठी

उपस्थित राहावे. यासाठी उपलब्ध सार्वजनिक/ खाजगी वाहनव्यवस्थेचा वापर करावा.

२. शैक्षणिक वर्षाच्या पहिल्या दिवशी शिक्षकांनी शाळेत उपस्थित राहिल्यानंतर विद्यार्थ्यांच्या संपर्कात राहून ऑनलाईन प्लॅटफॉर्म / टी व्ही/ रेडीओ/ दिक्षा ॲप इत्यादीच्या मदतीने अध्ययन होण्यासाठी त्यांना मदत करावी. तसेच विद्यार्थ्यांचे शिक्षण होण्यासाठी पालकांनाही मार्गदर्शन करावे. विद्यार्थ्यांना पाठ्यपुस्तके प्राप्त झाली असल्याने त्यांना मोबाईल तसेच विविध संपर्क माध्यमातून स्वाध्याय द्यावा. तसेच त्यांच्या शंकांचे निरसन करून अध्ययन सुरु ठेवावे.

३. ज्या विद्यार्थ्यांना अभ्यासात शंका /प्रश्न निर्माण होत असतील अशा विद्यार्थ्यांच्या शंका/ प्रश्नांचे फोनद्वारे किंवा इतर माध्यमांद्वारे निराकारण करावे.

४. दिनांक १५ जून २०२० पर्यंत सर्व पाठ्यपुस्तके शाळेपर्यंत पोहचविण्याची व्यवस्था संचालक (प्राथमिक) यांचेमार्फत करण्यात येत आहे. पाठ्यपुस्तकांचे वाटप पालकांना शाळेत टप्प्या-टप्प्याने बोलावून व आवश्यक सुरक्षित अंतर ठेवून करावे. अपवादात्मक परिस्थितीत काही विद्यार्थ्यांना पाठ्यपुस्तके मिळाली नाहीत तर त्यांचे शैक्षणिक नुकसान होऊ नये म्हणून तातडीने अशा विद्यार्थ्यांना गत वर्षीची (२nd hand) पाठ्यपुस्तके संकलित करून देण्यात यावीत. तसेच नजीकच्या काळात या विद्यार्थ्यांना नवीन पाठ्यपुस्तकांचा पुरवठा करण्यात यावा.

५. शिक्षकांनी स्वतःची राहण्याची व्यवस्था ते ज्या गावात शाळेवर नियुक्त आहेत त्या गावातच करावी.

६. डिजीटल शिक्षण :- विद्यार्थ्यांच्या शारीरिक व मानसिक स्वास्थ्याचा विचार करता घरी राहून डिजीटल पद्धतीने अभ्यास पुढील वेळेच्या मर्यादेतच व्हावा.

(अ) पूर्व प्राथमिक शिक्षणासाठी व इयत्ता १ ली व २ री च्या विद्यार्थ्यांसाठी ऑनलाईन शिक्षण पद्धतीचा वापर करू नये. मात्र त्यांना टी.व्ही. व रेडिओवरील उपलब्ध शैक्षणिक कार्यक्रम दाखवावेत / ऐकवावेत.

(ब) इयत्ता तिसरी ते पाचवीसाठी कमाल १ तास प्रतिदिन

(क) इयत्ता सहावी ते आठवीसाठी कमाल २ तास प्रतिदिन

(ड) इयत्ता नववी ते बारावीसाठी कमाल ३ तास प्रतिदिन

डिजीटल अध्ययनामध्ये आवश्यकतेनुसार मोकळा वेळ (Break) देण्यात यावा. विद्यार्थ्यांचे सलग अध्ययन करून घेण्यात येऊ नये.

(ए) आरोग्य विभागाची जबाबदारी

१. आरोग्य विभागाने आवश्यकतेप्रमाणे शिक्षकांचे व मुलांचे थर्मल स्क्रीनिंग / वैद्यकीय तपासणी करून घेण्यासाठीचे नियोजन करावे.
२. किमान ५ ते कमाल १० शाळांकरीता फिरते आरोग्य तपासणी केंद्र कार्यरत ठेवावे.

(ऐ) जिल्हा प्रशासन/जिल्हा परिषद/ महानगरपालिका यांना सूचना.

१. शाळेचा परिसर स्वच्छ व निर्जंतुकीकरण करावा. सॅनिटायझर, मास्क व आवश्यक निर्जंतुकीकरण साहित्य जिल्हा प्रशासनाने उपलब्ध करून द्यावे. तसेच १५ वा वित्त आयोग व ग्राम पंचायत निधीचा आवश्यकतेप्रमाणे वापर करावा.
२. शालेय परिसरात व स्वच्छता गृहात पुरेशा प्रमाणात साबण व पाण्याची व्यवस्था करावी.
३. महानगरपालिकांनी शक्यतो शहरात मुलांच्या शैक्षणिक फायद्यासाठी विविध ठिकाणी मोफत Wi-Fi ची सुविधा उपलब्ध करून द्यावी. तसेच शक्यतो स्थानिक केबल टिव्ही नेटवर्क/ व्हर्च्युअल शाळांच्या मदतीने मुलांना घरी अभ्यासक्रम पाठवावा.
४. आरोग्य विभागाच्या मदतीने कोरोना संसर्ग झालेल्या ठिकाणी सर्व मुलांची व शिक्षकांची वैद्यकीय तपासणी करून घ्यावी, विशेषतः मुख्यालयात न राहणारे व बाहेर गावातून येणाऱ्या शिक्षकांची वैद्यकीय तपासणी करावी.
५. महानगरपालिकांनी अभ्यासक्रम pre-load करून Tab / SD cards विद्यार्थ्यांना पुरविण्याचा पथदर्शी प्रकल्प (Pilot project) राबवावा.
६. एखाद्या विद्यार्थी / शिक्षकास आजारपणाची लक्षणे आढळल्यास त्वरीत उपचार करण्याची व्यवस्था करावी.

(ओ) राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषदेमार्फत शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१ चे शैक्षणिक कॅलेंडर (दिनदर्शिका) व अभ्यासक्रम याचा आराखडा सर्व शाळांना उपलब्ध करून देण्यात यावा .

टाटा स्काय, जीओ यासारख्या खाजगी टी.व्ही.नेटवर्कच्या सहभागाने मुलांना शिक्षण देण्यासाठी पथदर्शी प्रकल्प (PILOT PROJECT) राबवावा.

(औ) राज्यामध्ये पुढीलप्रमाणे टप्प्या-टप्प्याने प्रत्यक्ष शाळा सुरु करण्याविषयी स्थानिक पातळीवर प्रशासन, ग्रामपंचायत व शाळा व्यवस्थापन समितीने एकत्रित निर्णय घ्यावा.

शाळा सुरु करण्यापूर्वी एक महिना गावामध्ये कोणताही कोविड १९ चा रुग्ण आढळला नाही याची खात्री करुन खालील वेळापत्रकानुसार प्रत्यक्ष शाळा सुरु करण्यात याव्यात.

अ.क्र.	इयत्ता	दिनांक
१	नववी , दहावी व बारावी	जुलै, २०२० पासून
२.	सहावी ते आठवी	ऑगस्ट, २०२० पासून
३.	तिसरी ते पाचवी	सप्टेंबर, २०२० पासून
४	पहिली व दुसरी	शाळा व्यवस्थापन समितीने निर्णय घ्यावा. टी.व्ही., रेडिओवर उपलब्ध होणारे शैक्षणिक कार्यक्रम त्यांना दाखविण्यासाठी / ऐकविण्यासाठी पालकांना प्रवृत्त करावे.
५.	इयत्ता अकरावी	इयत्ता दहावीच्या निकालावर आधारीत अकरावीची प्रवेश प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर

सदरचे वेळापत्रक हे संभाव्य स्वरूपाचे असून स्थानिक परिस्थिती विचारात घेऊन त्याप्रमाणे शाळा सुरु करण्याचे नियोजन करण्यात यावे. तसेच आवश्यकतेनुसार नवीन प्रवेश प्रक्रिया ही ऑनलाईन पद्धतीने किंवा शाळेमध्ये गर्दी होणार नाही याची दक्षता घेऊन करण्यात यावी.

उपरोक्त प्रमाणे संबंधित विभागांनी करावयाच्या कार्यवाहीचे योग्य नियोजन करून राज्यातील सर्व विद्यार्थ्यांचे शिक्षण लवकरात लवकर कसे सुरु करता येईल याबाबतची पूर्वतयारी करून घ्यावी. तसेच परिशिष्टात नमूद केल्याप्रमाणे शैक्षणिक कार्यक्रमाची अंमलबजावणी करावी.

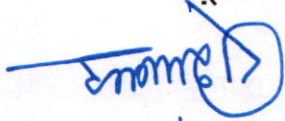
सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेतांक

७८. निवहनस्ती (एसडी-३)
७९. सर्व शिक्षणार्थिकाटी (प्राथमिक / माध्यमिक व उच्च माध्यमिक),
८३. सर्व विभागीय शिक्षण उप संचालक,
- पूर्णा
७५. अध्यक्ष . महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ,
८४. संचालक, पाठ्यपुस्तक मंडळ (बालभारती), पूर्णा
७३. संचालक, राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पूर्णा
७२. शिक्षण संचालक (प्राथमिक), पूर्णा
७१. शिक्षण संचालक (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक), महाराष्ट्र राज्य, पूर्णा
७०. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिन्हा परिषद,
९. सर्व जिन्हाधिकारी, महाराष्ट्र राज्य
८. आयुक्त (शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, पूर्णा
७. सर्व आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
६. मा. अपर मुख्य सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
५. मा. राज्यमंत्री, शालेय शिक्षण यांचे खाजगी सचिव
४. मा. मंत्री, शालेय शिक्षण यांचे खाजगी सचिव
३. मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
१. मा. राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मुंबई

प्रत-

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

(राजेंद्र पवार)

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

ककन निर्गमित करण्यात येत आहे.

२०२००३१२२५०५७४४२१ १२४४२१ असा आहे. हे परिपत्रक डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत

परिशिष्ट

शाळा पूर्वतयारी पंधरवडा

- १) शाळा व्यवस्थापन समितीची सभा आयोजित करणे (प्रत्यक्ष /Online WhatsApp /VC)
- २) स्थानिक पदधिकाऱ्यांशी समन्वय साधणे.
- ३) पाठ्यपुस्तक वितरण.
- ४) स्वच्छता, निर्जंतुकीकरण्याचे प्रयत्न, स्वच्छतागृह पाण्याची व्यवस्था
- ५) गटागटाने पालक सभा घेऊन जनजागृती करणे, पालकांच्या मनातली भीती कमी करणे
- ६) बालरक्षक/शिक्षकांनी स्थलांतरित मजुरांची मुले, संभाव्य शाळाबाह्य होण्याची शक्यता असणारे विद्यार्थी यांच्या घरी भेटी देऊन शाळेत येण्याची मानसिकता तयार करणे
- ७) SARAL / U-DISE प्रणालीतील माहिती अद्ययावत करणे, विद्यार्थ्यांचे आधार क्रमांक अद्ययावत करणे.
- ८) ग्रामपंचायतीच्या मदतीने टिव्ही/रेडीओ/कॉम्प्युटर यांची व्यवस्था करून सोय नसलेल्या मुलांसाठी मदत करणे.
- ९) ग्रंथालयातील पुस्तकांचे अवांतर वाचन श्रमदान कवितालेखन.
- १०) गुगल क्लासरूम, वेबिनार, डिजिटल पध्दतीने शिक्षणाचे शिक्षकांचे पालकांचे सक्षमीकरण.
- ११) दीक्षा App चा प्रसार आणि प्रसार.
- १२) इ-कन्टेन्ट निर्मिती
- १३) Google Form द्वारे ऑनलाईन प्रवेश प्रक्रिया सुरु करणे.
- १४) शाळेच्या स्पीकरवरून विद्यार्थ्यांसाठी आरोग्य विषयक मार्गदर्शन
- १५) प्रत्येक दिवशी दहा ते पंधरा पालकांना संपर्क करून विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीचा आढावा घेणे, सायबर सुरक्षेविषयी शिक्षक, पालक, विद्यार्थी यांचे उद्बोधन.